

Εκκλησία της Κύπρου: η ιστορική συγκρότηση της σε θεσμό εξουσίας 1571-2008

1. Η συμμαχία με τους νέους Οθωμανούς ηγεμόνες

Απελευθέρωση που την Λατινική εξουσία τζιαι υποταγή με ανταλλάγματα στην τζιαινούρκα Οθωμανική εξουσία. Εξουδετέρωση του Καθολικισμού τζιαι καθιέρωση της Ορθοδοξίας ως το κυρίαρχο δόγμα. Μετάβαση που την δικαιοδοσία του Πάπα στην δικαιοδοσία του Πατριάρχη.

2. Ένταξη στους μηχανισμούς του Οθωμανικού κράτους

βεράτια - εκχώρηση σουλτανικών εξουσιών, αναγνώριση της γεωγραφικής διαίρεσης τζιαι της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, ένταξη του εκκλησιαστικού δικαίου στο οθωμανικό δικαιοσύστημα, ανάληψη ρόλου πολιτικής αρχής που τους ιεράρχες

3. Αναπλήρωση που την εκκλησία της Κύπρου του Οθωμανικού κράτους

παρακμή Οθωμανικής αυτοκρατορίας τζιαι της φοροσυλλεχτικής της δυνατότητας
1660 - φορολογική τζιαι φοροσυλλεχτική αρμοδιότητα για τους Ορθόδοξους περνα στην εκκλησία της Κύπρου, καταρτίζονται καταλόγοι, εργοδοτούνται εισπράκτορες
σταδιακή ανάπτυξη γραφειοκρατικής οργάνωσης που την εκκλησία της Κύπρου

4. Ανάπτυξη πολιτικών τζιαι διπλωματικών δραστηριοτήτων που Κυπραίους ιεράρχες

αρχικά γίνονται επαφές με την Δύση ως αντίβαρο στην Οθωμανική εξουσία τζιαι μετά την Υψηλή Πύλη παρακάμπτοντας την τοπική διοίκηση, αργότερα με την Αθήνα παρακάμπτοντας το Πατριαρχείο

1754 – φερμάνι που καθιστά τους Κυπραίους ιεράρχες κοτζιαμπάσηδες στο νησί
σταδιακή ανάπτυξη της εκκλησίας της Κύπρου σε κοσμικό φορέα πολιτικής εξουσίας
οι διοικητές έρχονται τζιαι φεύκουν, οι ιεράρχες αποτελούν μακροβιότερη εξουσία
δημιουργία συλλογικής αντίληψης ότι στην Κύπρο τον ρόλο της πολιτείας τον διαδραματίζει η εκκλησία με τους αρχιερείς της αλλά παράλληλα τζιαι σταδιακή ανάπτυξη της εξουσίας των λαϊκών με επικεφαλής τους δραγομάνους, συμπόρευση με την εκκλησιαστική ιεραρχία

5. Ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τζιαι συσσώρευση πλούτου

νομική προστασία των εκκλησιαστικών εσόδων τζιαι κατοχύρωση της εκκλησιαστικής περιουσίας που το Οθωμανικό δικαιοσύστημα ως βακουφικές δηλαδή αιώνιες χρήσεις για κοινωφελείς σκοπούς όπως η φιλανθρωπία τζιαι ως μουλκ δηλαδή γαίες πλήρους κυριότητας
συστηματική τζιαι συνεχής αγορά καλλιεργίσιμης γης, παραγωγή τζιαι διάθεση γεωργικών τζιαι κτηνοτροφικών προϊόντων τζιαι συσσώρευση χρηματικού κεφαλαίου
ενοικίαση καλλιεργίσιμης γης σε αγρότες τζιαι ενοικίαση τζιαι λειτουργία των ιδιόκτητων εκκλησιαστικών μύλων

αφιέρωση κτηματικής περιουσίας στην εκκλησία που τους Ρωμιούς με αντάλλαγμα την σωτηρία της ψυχής τους, την αποπλήρωση χρεών ή μερικές φορές την παραχώρηση εισοδήματος συντήρησης στους ίδιους ή σε συγγενικά πρόσωπα

άλλα εκκλησιαστικά έσοδα – λειτουργικά (τελετές), κανονικά (εκκλησιαστικός φόρος), φιλότιμα (αντίτιμο της παραχώρησης δικαιώματος εισπραξης φορολογικών προσόδων από ιδιώτες), ζητεια (υποχρεωτικό δόσιμο με την συνοδεία χωροφυλάκων που πληρώνονταν από τα έσοδα)

επένδυση τζιαι κέρδος των κοινών ταμείων – δανεισμός με τόκο σε ιδιώτες, ενοικίαση φορολογικών προσόδων, αγορές ακινήτων, εμπόριο

η εκκλησία της Κύπρου αναπτύσσει τον καπιταλισμό πριν την εμφάνιση της αστικής τάξης

6. Αλλαγή διοίκησης τζιαι απώλεια προνομίων

Εξορθολογισμός του διοικητικού πλαισίου, εκκοσμίκευση, κατάργηση της απαλλαγής της Εκκλησίας από τον φόρο ιδιοκτησίας γης, κατάργηση της αυτόματης παρουσίας των κληρικών στα συμβουλευτικά όργανα της κυβέρνησης τζιαι κατάργηση της ασυλίας των κληρικών έναντι της κοσμικής δικαιοσύνης. Η φορολογία περνά στα σιέρκα του αποικιακού κράτους, το κράτος παύει να βοηθά στην συλλογή της εκκλησιαστικής φορολογίας.

7. Εθνικοποίηση τζιαι υιοθέτηση εθναρχικού ρόλου

Ανάπτυξη της αστικής τάξης που διεκδικεί αυτόνομη αξουσία. Διαδικασίες της εκβιομηχάνισης τζιαι της αστικοποίησης. Ανάπτυξη της μαζικής εκπαίδευσης τζιαι του ελληνικού αλυστωτικού εθνικισμού. Η Εκκλησία της Κύπρου προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα τζιαι επιδιώκει να συνεχίσει τζιαι να επανακτήσει τον πολιτικό ρόλο που απώλεσε. Έτσι υιοθετεί τον αλυστωτικό εθνικισμό της αστικής τάξης τζιαι τίθεται επικεφαλής του ενωτικού κινήματος. Επίσκοποι συμμετέχουν στο Νομοθετικό Συμβούλιο, τζιαι η οικονομική τζιαι ιδεολογική της επιρροή επιστρατεύεται στην σύγκρουση με την αποικιακή κυβέρνηση αρχικά για τον έλεγχο της εκπαίδευσης τζιαι με την Αριστερά αργότερα για τον έλεγχο του αντι-αποικιακού κινήματος.

8. Ο ατελής διαχωρισμός κράτους – εκκλησίας στην ανεξαρτησία

Ο έλεγχος του αντι-αποικιακού κινήματος που την Εθναρχία την δεκαετία του 1950. Η Ελληνορθοδοξία ως το κυρίαρχο δόγμα στο εκπαιδευτικό σύστημα του νέου κράτους.

Η διπλή υπόσταση του αρχιεπισκόπου – προέδρου Μακάριου.

Η μη ολοκλήρωση της διαδικασίας εκκοσμίκευσης που ξεκίνησε με την Βρετανική διοίκηση.

Η Εκκλησία στην ανεξαρτησία αποτελεί τον κατ' εξοχήν ηγεμονικό ιδεολογικό μηχανισμό.

Η ανάμιξη της εκκλησιαστικής ιεραρχίας στις πολιτικές αντιπαραθέσεις τζιαι των πολιτικών κομμάτων στις αντιπαραθέσεις της εκκλησιαστικής ιεραρχίας.

9. Η Εκκλησία της Κύπρου σήμερα

Εισβολή τζιαι διχοτόμηση. Προσφυγοποίηση τζιαι δημιουργία στεγαστικού προβλήματος. Άνοδος της αξίας της γης. Πλήρης συμμετοχή στην οικονομική διαδικασία. Τουρισμός τζιαι ανάπτυξη γης αποφέρουν σημαντικά κέρδη στην Εκκλησία.

Θάνατος του Μακαρίου τζιαι συνέχιση της διαδικασίας της εκκοσμίκευσης του κυπριακού κράτους. Διαχωρισμός της Εκκλησίας που την πολιτική.

Οι μαξιμαλιστικές θέσεις αποτελούν προσπάθεια νομιμοποίησης της πολιτικής της Εκκλησίας με γνώμονα τα “καθαρά εθνικά συμφέροντα” αμόλυντα δήθεν από πολιτικούς συμβιβασμούς.

Στην πραγματικότητα τα οικονομικά τζιαι πολιτικά της συμφέροντα εδραιώθηκαν με την ελληνοποίηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ενδεχομένως να κινδυνεύσουν με την μετατροπή της σε δικαιοκοινωνικό κράτος. Εξ' ου τζιαι ο απορριπτικός της λόγος στο Κυπριακό.

Βιβλιογραφία:

1. Katsiaounis Rolandos, Labour society and politics in the second half of the 19th Century, Cyprus Research Centre, 1996
2. Κάττος Σωτήρης, Πολίτης, Φάκελος: Ποιο είναι το κατεστημένο και τι θέλει στο Κυπριακό, 23 Σεπτεμβρίου 2007
3. Loizos Peter, The Greek gift, Mannheim: Bibliopolis 2004 [1975]
4. Μιχαήλ Μιχάλης, Η εκκλησία της Κύπρου κατά την Οθωμανική περίοδο (1571-1878), Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2005
5. Ρίχτερ Χάιντς, Ιστορία της Κύπρου, Τόμος Πρώτος (1878-1949), 2004, ελληνική μετάφραση Εστία, 2007